

2. függelék a 8/2018.(XII.20.) önkormányzati rendelethez

Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzéke

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása alapján

Az alábbi jegyzék ajánlás, a felsoroltakon kívül számos további honos növényfaj megtalálható, alkalmazható. A jegyzék a települési területeken ajánlott növényfajokat, kertészeti kultúrát tartalmazza, nemesített növények alkalmazásával.

Védett fajok nem gyűjthetők és nem telepíthetők!

Az itt megadott általános jegyzéket az élőhelyi adottságok, települési hagyományok tovább árnyalhatják.

A lakóterület kertje:

Javasolt kialakításának előzménye és mintája a parasztkertek hagyománya, melynek számos vonása ma is megtalálható a Balaton-felvidék településein. Ez kiegészíthető a klimatikus adottságoknak megfelelő, honos növényzettel.

- gyepterületek:

Kialakításuknál a lakókertben az egyetlen fajból álló, fajszegény gyepek helyett a területen előforduló több fűfaj és más alacsony lágyszárú növényzet használatával virágos gyeplétesítése javasolt. Kialakítása természetes úton, vagy fűmag keverék vetésével történhet. (Pl. Sport keverékkel megerősödő gyepre Margitsziget keverékkel és apró díszítő lágyszárúakkal fajgazdag, természetes hatású pázsit telepítése.) A gyeplétesítés széléin, vagy a kevésbé taposott foltokban a környék szép vadvirágai {azoknak kertészeti változatai} ültethetők.

Többféle fűmag használatával a természeteshez közelebb álló gyep kialakítása.

Javasolt alkotók:

francia perje (*Arrhenatherum elatius*), karcsú fényperje (*Koeleria cristata*), prémes gyöngyperje (*Melicaciliata*), sziklai csenkesz (*Festuca pseudodalmatica*), kései perje (*Cleistogenes serotina*), vékony csenkesz (*Festuca valesiaca*)

- A fű felületét apró növésű lágyszárúak díszíthetik, pl. százszorszép (*Bellis perennis*), vajszínű ördög szem (*Scabiosa ocreoleuca*), kakukkfű (*Thymus sp.*), veronika fajok (*Veronica sp.*), hasznos földitömjén (*Pimpinella saxifraga*), fehér here (*Trifolium repens*)

- A gyep széléinél, vagy kevésbé taposott foltokban telepíthetők, pl. török hóvirág (*Galanthus elwesii*) széles levelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*), illatos ibolya (*Viola odorata*), gyöngyvirág (*Convallaria majalis*).

A kertet szegélyezhetik alacsony növésű, ill. helyenként magasabb virágos növények. Kedvező a fűszer és gyógynövények használata is. A kerítések, támfalak felületét díszcserjék sora élénkítheti. Nagyobb terület esetén feltétlenül szükséges a kőbástyára, kerítésre felkúszó, vagy lecsüngő növényzet telepítése.

- Alacsony növésű szegélyvirágok:

porcsinrózsa (*Portulaca grandiflora*), petúnia (*Petunia hybrida*), árvácska (*Viola wittrockiana*), körömvirág (*Calendula officinalis*), jácintok (*Hyacinthus sp.*), lila sáfrány (*Crocus vernus*), fehér nárcisz (*Narcissus poeticus*), arany sáfrány (*Crocus aureus*), csupros nárcisz (*Narcissus pseudonarcissus*), kék nőszirm (*Iris germanica*), tazetta nárcisz (*Narcissus tazetta*), pompás nárcisz (*Narcissus incomparabilis*), törökszegfű (*Dianthus barbatus*), törpe bársonyvirág (*Tagetes patula*), kerti

szegfű (*Dianthuscaryophyllus*), búzavirág (*Centaureacyanus*), habszegfű fajok (*Silenesp.*), szikla-bőrlevél (*Bergeniacrassifolia*)

- Magasabb kerti virágok:

nefelejcs (*Myosotissilvestris*), tornyos harangvirág (*Campanulapyramidalis*), ezüstös pipitér (*Anthemisbiebersteiniaia*), kerti margaréta (*Chrysanthemum maximum*), estike (*Hesperismatronalis*), mezei margaréta (*C. leucantheum*), erdei szellőrózsa (*Anemonesylvestris*), kerti szarkaláb (*Consolidaajacis*), fehér lilium (*Liliumcandidum*), japán árnyliliom (*Hostalancifolia*), tűzlilium (*Liliumbulbiferum*), pálmalilium (*Yuccafilamentosa*), tulipánfélék (*Tulipasp.*), bugás lángvirág (*Phloxpaniculata*), oroszlánszaj (*Antirrhinummajus*), kerti fátyolvirág (*Gypsophilaelegans*),

báránnyarok (*Amaranthushypochondriacus*), nagymeténg (*Vinca major*)

- kerti díszként is használható fűszer- és gyógynövények:

izsóp (*Hypossusofficinalis*), levendula (*Lavandulaangustifolia*), rozmaring (*Rosmarinusofficinalis*), kerti ruta (*Ruta graveolens*), orvosi zsálya (*Salviaofficinalis*), kakukkfű fajok (*Thymusserpyllum*, *T. sp.*), bazsalikom (*Ocymbubasalicum*), szurokfű (*Origanumvulgare*)

- kerítést kísérő díszcserjék:

kerti madárbirs (*Cotoneasterhorizontalis*), tűztövis (*Pyracanthacoccinea*), egybibés galagonya (*Craetegusmonogyna*), nyári orgona (*Buddleiadauidii*), mályva (*Hibiscussiriacus*)

- felkúszó és lecsüggő növényzet (támfalra, kerítéshez, kőfal elé):

trombita folyondár (*Campsisradicans*), sarkantyúka (*Tropaeolummajus*), tatár lonc (*Loniceratatarica*), magyar lonc (*Loniceratellmaniana*), borostyán (*Hederahelix*), kék hajnalka (*Ipomoeatricolor*), ligeti szőlő (*Vitissilvestris*), bíboros hajnalka (*Ipomoeapurpurea*), lila akác (*Wisteriasinensis*)

- kőfalakat, támfalakat élénkítő növényzet (a kúszónövényekkel együtt alkalmazva):

sziklaiternye (*Alyssumsaxatile*), fehér varjúháj (*Sedum album*), rózsás kövirózsa (*Sempervivummarmoreum*), borsos varjúháj (*Sedumacre*), valamint kertészetekben kapható termesztett fajok

A lakótelek fái:

A régi falusi kertekben jellemzőek a hasznófák voltak, főleg a kevés permetezést igénylő gyümölcsfák. Más fát csak megtűrtek - nem vágtak ki -, ha kivételesen szép volt. pl. kislevelűhárs (*Tiliacordata*), berkenye (*Sorbussp.*), vadkörte (*Pyruspyraster*), tölgy (*Quercussp.*), tájfajták

- javasolt gyümölcsfák és cserjék:

dió (*Juglansregia*), kajszibarack (*Prunusarmeniaca*), őszibarack (*Prunuspersica*), mandula (*Prunusdulcis*), szilva (*Prunusdomestica*), meggy (*Prunuscerasus*), cseresznye (*Cerasussp.*), alma (*Malusdomestica*), körte (*Pyruscommunis*), eperfa (*Morus alba*), szőlő (*Vitisvinifera*), füge (*Ficuscarica*), málna (*Rubusideaus*), piros ribizli (*Ribespicatum*), egres (*Ribesuva-crispa*), mogyoró (*Corylusavellana*)

Sajátos hangulatot adhat a különféle díszitőkök (*Cucurbitapepo*), a kúszó bab (*Phaseolussp.*), napraforgó (*Helianthusannuus*) mértéktartó alkalmazása.

A lakótelken a felsorolt növényfajokból ízléssel összeválogatva alakítható ki a virágos gyepről néhány árnyékot adó (gyümölcs)fa, a széleken cserjék, virágok, a kerítést kísérő magasabb

virágok vagy cserjesor, a nagyobb függőleges felületeket vagy kőfalat derítő kúszónövények, sziklai növényzet. A lakóházat, tornácot, falmélyedéseket cserepes dísznövények gazdagíthatják, legjellemzőbb a muskátli (*Pelargoniumzonale*).

Közterületek, parkok növényzete:

Alapvető szempont, hogy a területen honos növényfajok, fák és cserjék {és azok kertészeti változatainak} használatával kerüljenek kialakításra. Nagyszámú fa, bokor alkalmazása esetén a lágyszárúak, virágok a kezelt parkok jellegét kevésbé határozzák meg.

A növények nemesítésével a távoli területeken honos virágok mindennapi alkalmazása elterjedt. A díszparkokban a honos fajok alkalmazása mellett lágyszárúak esetében kisebb mértékben elfogadott a zöldfelületek karakteréhez igazodó nemesített más fajok ültetése is.

- Fák a településközpontban, a templom körül és a jelentősebb középületeknél:

kislevelű hárs (*Tiliacordata*), vadgesztenye vagy bokrétafa (*Aesculus hippocastanum*), molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petrae*)

- További ajánlott fafajok:

mezei juhar (*Acer campestre*), mezei szil (*Ulmus minor*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), virágos v. mannakőris (*Fraxinus ornus*), madárberkenye (*Sorbus aucuparia*)

Színezheti az összetételt egy-egy rezgő nyár (*Populus tremula*), nyír (*Betula pendula*), eperfa (*Morus alba*).

- Cserjék:

madárbirsa (<i>Cotoneaster</i> sp.),	cserszömörce (<i>Cotinus coggygria</i>),	egybibés
galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>),	kecskerágó (<i>Euonymus</i> sp.),	veresgyűrű
som (<i>Cornus sanguinea</i>),	kökény (<i>Prunus spinosa</i>),	közönséges
fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>),	mogyoró (<i>Corylus avellana</i>)	

A lakókerteknél felsorolt gyümölcsfák, cserjék, kúszónövények is alkalmazhatók a hely függvényében.

Külterületeken ajánlott növényzet:

Szőlőhegyeken a történeti szőlőművelés fenntartásával csak a pince bejáratnál jellemző a kis gyepterület. Az épület vagy boltpince mellett diófák ültetése általános, melyek egyben a pince árnyékolását is szolgálják. Esetleg telepíthető néhány gyümölcsfa, főként csonthéjasok, és cserjék. Gyakori a cseresznye, mandula, szelídgesztenye fa ültetése.

A tájidegen növényzet alkalmazását mindenképpen kerülni kell.

A települések további külterületén megtalálhatók a természeti értéket hordozó rétek, gyepek, nádasok, mélyfekvésű, vizes élőhelyek és a patakokat, élővízfolyásokat kísérő természetes növényzet. E területek természetes növényzetének megőrzése, a változatlan élőhelyi feltételek fenntartása szükséges. Tájképi értékük mellett ökológiai kapcsolatot, sok állatfaj számára menedéket jelentenek a patakok szegélyező és az út mentén látható fasorok, sövények.

A védett táj egyediségének megőrzéséhez a településeken, különösen a külterületen kerülni kell a tájidegen növényfajok használatát. Az arborétumok és díszparkok gyűjteményének kivételével a Balaton-felvidéki táj szépségét a sokféle élőhelyet jellemző honos növényzet gazdagsága adja. Ezért a tájidegen fajok egyedei (pl. a fenyő (*Picea* sp.)) csak igen kis mértékben, inkább csak egy-két jelentős épülethez kapcsolódva jelenjenek meg a településeken. A lakó- és üdülőtellek, de különösen a külterületek, szőlőhegyek területén a tájidegen fajok (tű- és pikkelylevelűek, tuják (*Thuja occidentalis*)) ültetése feltétlenül kerülni kell.

A nyomvonalas infrastruktúra létesítésénél (út, közművezetékek) különösen fontos a bolygatott területek helyreállítása, a telepítésre kerülő növényzetnek a honos állományból történő megválasztása, a terület élőhelyi adottságainak függvényében.